

CONTEXTE RELEVANTE EVALUĂRII ȘI DEZVOLTĂRII MOTIVAȚIEI PENTRU ÎNVĂȚARE A ELEVILOR DE VÂRSTĂ ȘCOLARĂ MICĂ

MÎSLIȚCHI Valentina,

dr., conf. univ., Catedra Psihopedagogie și Psihopedagogie Specială, Universitatea
Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Republica Moldova,
ORCID: 0000-0001-7868-4439, e-mail: mislitchi.valentina@upsc.md

MUNTEAN Marina,

licențiată în Științe ale educației, masterandă, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion
Creangă” din Chișinău, Republica Moldova,
ORCID: 0000-0003-1309-7641, e-mail: marinush21@mail.ru

Rezumat. *Articolul evidențiază contextele relevante evaluării și dezvoltării motivației pentru învățare la elevii de vârstă școlară mică. În lucrare sunt precizate metodele, instrumentele de evaluare a motivației pentru învățare la elevii din învățământul primar; sunt prezentate rezultatele experimentale privind nivelul motivației pentru învățare a școlărilor mici; este descris succint Programul experimental axat pe dezvoltarea motivației pentru învățare la copiii de vârstă școlară mică.*

Cuvinte-cheie: *motivație, motivație pentru învățare, vârstă școlară mică, evaluare, program experimental, condiții psihopedagogice, tehnologii didactice.*

Abstract. *The article highlights the relevant contexts to the assessment and development of learning motivation in early school-age students. The paper specifies the methods and tools for evaluating learning motivation in primary school students; the experimental results regarding the level of learning motivation of children are presented; the experimental program focused on the development of motivation for learning in children of early school age is described.*

Keywords: *motivation, learning motivation, early school age, evaluation, experimental program, psycho-pedagogical conditions, didactic technologies.*

Motivația este ceea ce energizează, direcționează și susține un comportament; se referă la factorii interiori individuali care stimulează, mențin și canalizează comportamentul în legătură cu un scop [2, p. 113].

Motivația învățării se referă la tensiunea lăuntrică dinamizatoare, care stimulează și direcționează actul de învățare, ce are un aspect energetic și unul vectorial. Există diferite mobiluri care pot susține energetic învățarea, iar motivația pentru învățare implică o ierarhie a acestora în conștiința elevului [3, p. 230].

Pedagogia face distincție între motivația *intrinsecă pentru învățare* (provenind din interesele de cunoaștere ale elevului) și cea *extrinsecă*, exterioară procesului învățării ca atare (de exemplu, dorința de a avea note bune, de a răspunde așteptărilor părinților, de a fi pe placul cadrelor didactice, de a avea un statut ridicat în grupul școlar etc.). După J. Bruner, „motiv intrinsec este acela care nu depinde de o recompensă din afara activității la care duce. Recompensa rezidă în terminarea cu succes a acestei activități sau chiar în activitatea în sine”. El consideră că motivul intrinsec prin excelență este *voința de a învăța*, legată de aspirația către competență [apud 3, pp. 230-231].

Motivația face ca învățarea să se producă și să se autosustină; este generatoare de energie; este reglatoare de timp; ea operează ca factor selector de scopuri și obiective; este raționalizatoare de efort și timp, stimulator pentru reușita/permanența celui care învață, incitator pentru noi experiențe de internalizare a valorilor etc. [1, p. 22].

Preocupați de subiectul anterior precizat, am formulat problema cercetării: Care sunt reperele teoretice și praxiologice ale procesului dezvoltării motivației pentru învățare la elevii de vârstă școlară mică?

Obiectul cercetării: procesul de dezvoltare a motivației pentru învățare la elevii de vârstă școlară mică.

Scopul cercetării: fundamentarea teoretică și aprobarea experimentală a unui Program de dezvoltare a motivației pentru învățare la copiii de vârstă școlară mică.

Obiectivele cercetării: elucidarea reperelor teoretice ale procesului dezvoltării motivației pentru învățare la elevii de vârstă școlară mică; determinarea nivelului de dezvoltare a motivației pentru învățare la elevii din învățământul primar; fundamentarea și elaborarea unui Program de dezvoltare a motivației pentru învățare a elevilor de vârstă școlară mică; implementarea și validarea Programului de dezvoltare a motivației pentru învățare la elevii de vârstă școlară mică; prelucrarea și interpretarea datelor experimentale; elaborarea concluziilor generale.

Metodologia cercetării a vizat următoarele metode: analiza, sinteza, compararea, observația, generalizarea, conversația, anchetarea, chestionarea, experimentul psihopedagogic cu etapa de constatare, formare și control, prelucrarea și interpretarea matematică și grafică a datelor experimentale.

Acțiunile experimentale au fost întreprinse pe un lot de 63 de elevi de vârstă școlară mică (9-10), dintre care 31 de elevi au constituit grupul de control și 32 de elevi au format grupul experimental.

Obiectivele etapei de constatare a experimentului psihopedagogic: diagnosticarea nivelului inițial al motivației pentru învățare la vârsta școlară mică; prelucrarea și interpretarea datelor experimentale.

În vederea identificării nivelului inițial al motivației pentru învățare a elevilor din învățământul primar am aplicat următoarele instrumente: *Ancheta „Aprecierea nivelului motivației școlare”* (după Лусканова Н.Г.); *Metodica „Studierea motivației pentru învățare”* (după Гинзбург М.Р.); *Chestionarul Nr. 1 „Motivația pentru învățare”* (după Vintilescu D.); *Chestionarul Nr. 2 „Motivația pentru învățare”* (după Vintilescu D.).

Tabelul 1. Rezultatele (nr., %)

atestate la elevii grupului experimental și de control privind nivelul inițial al motivației pentru învățare (după Metodica „Studierea motivației pentru învățare” de Гинзбург М.Р.)

Nivelul motivației pentru învățare	Numărul de elevi / %	
	Grupul de control	Grupul experimental
Nivel foarte înalt	7 elevi (22%)	4 elevi (12%)
Nivel înalt	16 elevi (52%)	13 elevi (41%)
Nivel mediu	8 elevi (26%)	15 elevi (47%)
Nivelul scăzut	0 elevi (0 %)	0 elevi (0 %)

Prelucrarea datelor experimentale obținute în urma aplicării metodicii „Studierea motivației pentru învățare” de Гинзбург М.Р. a permis diagnosticarea nivelului foarte înalt de dezvoltare a motivației pentru învățare la 7 elevi (22%) din grupul de control și 4 elevi (12%) din grupul experimental. Posedă nivel înalt al motivației pentru învățare 16 elevi (52%) din grupul de control și 13 elevi (41%) din grupul experimental. Cu nivel mediu de dezvoltare a motivației pentru învățare au fost identificați 8 elevi (26%) din grupul de control și 15 elevi (47%) din grupul experimental. Nivelul scăzut al motivației pentru învățare nu a fost identificat la nici un elev, atât din grupul de control, cât și experimental.

Tabelul 2. Rezultatele (nr., %) obținute de elevii grupului experimental și de control privind nivelul inițial al motivației (după Ancheta „Aprecierea nivelului motivației școlare” de Лусканова Н.Г.)

Nivelul motivației	Numărul de elevi / %	
	Grupul de control	Grupul experimental
Nivel înalt	2 elevi (6%)	4 elevi (13%)
Nivel mediu	25 elevi (81%)	26 elevi (81%)
Nivel scăzut	4 elevi (13%)	2 elevi (6%)

Datele procesate în urma aplicării anchetei „Aprecierea nivelului motivației școlare” de Лусканова Н.Г. au evidențiat următoarele rezultate: cu nivelul înalt de dezvoltare a motivației s-au depistat 2 elevi (6%) din grupul de control și 4 elevi (13%) din grupul experimental. Posedă nivel mediu al motivației 25 elevi (81%) din grupul de control și 26 elevi (81%) din grupul experimental.

Cu nivel scăzut al motivației pentru învățare au fost identificați 4 elevi (13%) din grupul de control și 2 elevi (6%) din grupul experimental.

Prelucrarea datelor experimentale obținute în urma aplicării Chestionarului Nr. 1 „Motivația pentru învățare” după D. Vintilescu a permis evidențierea nivelului înalt de dezvoltare a motivației pentru învățare la 4 elevi (13%) din grupul de control și 3 elevi (9%) din grupul experimental. Posedă nivel mediu al motivației pentru învățare 22 elevi (71%) din grupul de control și 20 elevi (63%) din grupul experimental. Cu nivel scăzut de motivație pentru învățare s-au identificat 5 elevi (16%) din grupul de control și 9 elevi (28%) din grupul experimental.

Tabelul 3. Rezultatele (nr., %)

atestate de elevii din grupul experimental și de control privind nivelul inițial al motivației pentru învățare (conform Chestionarului Nr. 1 „Motivația pentru învățare” de D. Vintilescu)

Nivelul motivației pentru învățare	Numărul de elevi / %	
	<i>Grupul de control</i>	<i>Grupul experimental</i>
Nivel înalt	4 elevi (13%)	3 elevi (9%)
Nivel mediu	22 elevi (71%)	20 elevi (63 %)
Nivel scăzut	5 elevi (16%)	9 elevi (28%)

Prelucrarea și interpretarea datelor experimentale obținute în urma aplicării Chestionarului Nr. 2 „Motivația pentru învățare” după D. Vintilescu a permis constatarea faptului că nivelul înalt de dezvoltare a motivației pentru învățare s-a identificat la 1 elev (3%) din grupul de control și 1 elev (3%) din grupul experimental. Nivel mediu al motivației pentru învățare a fost identificat la 26 de elevi (84%) din grupul de control și 24 de elevi (75%) din grupul experimental. Cu nivel scăzut al motivației pentru învățare s-au diagnosticat 4 elevi (13%) din grupul de control și 7 elevi (22%) din grupul experimental.

Tabelul 4. Rezultatele (nr., %)

obținute de elevii grupului experimental și de control privind nivelul inițial al motivației pentru învățare (conform Chestionarului Nr. 2 „Motivația pentru învățare” de D. Vintilescu)

Nivelul motivației pentru învățare	Numărul de elevi / %	
	<i>Grupul de control</i>	<i>Grupul experimental</i>
Nivel înalt	1 elev (3%)	1 elev (3%)
Nivel mediu	26 elevi (84%)	24 elevi (75%)
Nivel scăzut	4 elevi (13%)	7 elevi (22%)

Studiul realizat cu scopul de a identifica nivelul inițial de dezvoltare a motivației pentru învățare la școlarii mici a condus la constatarea următoarelor concluzii: nivelul motivației pentru învățare la elevii din grupul experimental este mai scăzut decât la elevii din grupul de control; dat fiind faptul că un număr semnificativ de elevi atestă nivelul scăzut și mediu de dezvoltare a motivației pentru învățare, apare necesitatea realizării etapei de formare a experimentului psihopedagogic axat pe dezvoltarea eficientă a respectivului proces la elevii din învățământul primar.

Obiectivele etapei de formare a experimentului psihopedagogic: elaborarea Programului experimental de dezvoltare a motivației pentru învățare a elevilor de vârstă școlară mică; implementarea Programului de dezvoltare a motivației pentru învățare la elevii de vârstă școlară mică.

Obiectivele Programului experimental axat pe dezvoltarea motivației pentru învățare a elevilor de vârstă școlară mică au vizat:

- formarea atitudinii pozitive față de activitatea de învățare;
- dezvoltarea motivației intrinseci pentru activitatea de învățare;
- dezvoltarea motivelor sociale, de autorealizare în cadrul grupului de elevi;
- dezvoltarea motivelor de ordin afectiv privind activitatea de învățare.

Programul experimental a fost alcătuit din 20 de ședințe a câte 45 de minute. În proiectarea acestuia am ținut cont de următoarele aspecte: formularea clară a scopului, a obiectivelor programului și a obiectivelor fiecărei ședințe; determinarea sarcinilor ce urmează a fi realizate de copii; stabilirea metodologiei și a conținuturilor programului prin selectarea metodelor, procedeelelor, tehnicilor cu valoarea maximă în optimizarea motivației pentru învățare a elevilor; determinarea formelor de organizare a activității copiilor ce urmau a fi incluși în program; desemnarea timpului și orarului ședințelor; pregătirea materialelor necesare desfășurării cu succes a activităților de dezvoltare a motivației pentru învățare; elucidarea criteriilor și metodelor de evaluare curentă a eficacității intervențiilor derulate în cadrul Programului.

În vederea asigurării succesului procesului de dezvoltare a motivației pentru învățare a elevilor de vârstă școlară mică am respectat în cadrul Programului experimental următoarele condiții psihopedagogice: asigurarea corelației depline dintre activitatea de dezvoltare și cea de evaluare psihologică; ralierea intervențiilor psihopedagogice la particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor; valorificarea în activitatea cu elevii a tehnologiilor didactice moderne îmbinate eficient cu cele clasice; implementarea elementelor diverselor tipuri de terapii: ludoterapia, terapia prin poveste.

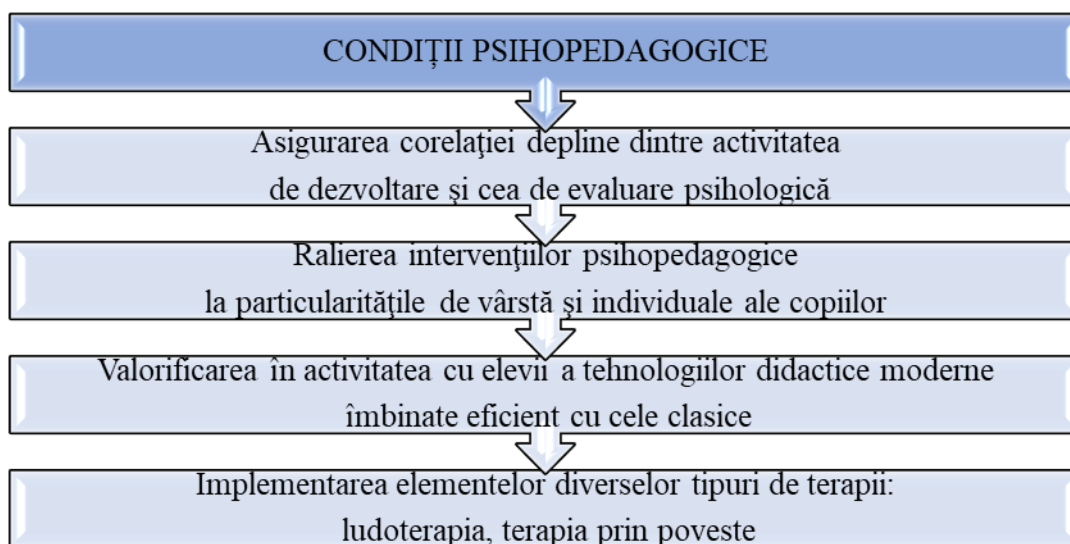

Figura 1. Condiții psihopedagogice respectate în cadrul Programului experimental axat pe dezvoltarea motivației pentru învățare a elevilor de vârstă școlară mică

Tehnologiile didactice valorificate în cadrul programului au vizat diversitatea: metodelor didactice (verbale: conversația, explicația, descrierea, povestirea etc.; practice: exercițiul, jocul didactic); tehnicilor didactice (Ciorchinele, Pălăriile gânditoare, Swot, Explozia Stelară, Diagrama Wen, Graficul T, etc.); a formelor de organizare a activității elevilor (macrogrup, grup, diade, pereche, activitate individuală); a mijloacelor didactice (obiectuale, imagistice, simbolice, audio-vizuale).

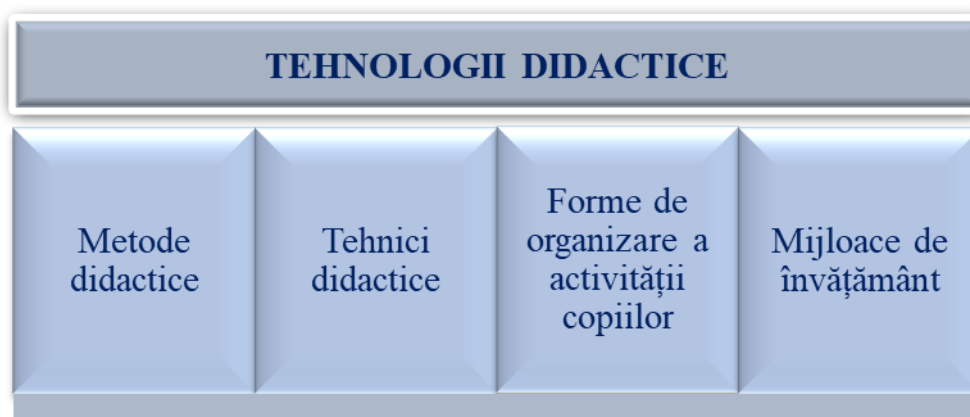

Figura 2. Tehnologii didactice implementate în cadrul Programului experimental axat pe dezvoltarea motivației pentru învățare a elevilor de vârstă școlară mică

Prezentăm în conținuturile care urmează exemple de exerciții valorificate în cadrul Programului experimental în vederea dezvoltării motivației pentru învățare a elevilor: „Portretul meu ca elev”, „Afaceri școlare”, „Motivele învățării”, „Ce îmi reușește?”, „Calea spre succesul meu”.

O altă metodă practică valorificată în cadrul Programului experimental a fost jocul didactic. Printre jocurile didactice aplicate în vederea dezvoltării motivației pentru învățare a elevilor nominalizăm: „Povestea succesului”, „Învățarea relaxării”, „Creioane magice”, „Balonul fermecat”.

În vederea validării Programului experimental axat pe dezvoltarea motivației pentru învățare a elevilor de vârstă școlară mică am realizat etapa de control a experimentului psihopedagogic, în cadrul căreia am urmărit realizarea obiectivelor: evaluarea nivelului final de dezvoltare a motivației pentru învățare la elevii de vârstă școlară mică; prelucrarea și interpretarea datelor experimentale; deducerea concluziilor.

Conform datelor obținute prin aplicarea metodicii „Studierea motivației pentru învățare” de Гинзбург М.Р., am constatat că posedă nivel foarte înalt al motivației pentru învățare 5 elevi (16%) din grupul de control și 9 elevi (28%) ai grupului experimental; la nivel înalt al motivației pentru învățare s-au plasat 10 elevi (32%) din grupul de control și 15 elevi (47%) din grupul experimental. Cu nivel mediu al motivației pentru învățare s-au identificat 16 elevi (52%) din grupul de control și 8 elevi (25%) din grupul experimental; nu au fost identificați cu nivel scăzut al respectivului tip de motivație nici unul din elevii grupului de control sau experimental.

Tabelul 5. Rezultatele (nr., %)

obținute de elevii grupului experimental și de control privind nivelul final al motivației pentru învățare (după Metodica „Studierea motivației pentru învățare” de Гинзбург М.Р.)

Nivelul motivației pentru învățare	Numărul de elevi / %	
	<i>Grupul de control</i>	<i>Grupul experimental</i>
Nivel foarte înalt	5 elevi (16 %)	9 elevi (28%)
Nivel înalt	10 elevi (32%)	15 elevi (47%)
Nivel mediu	16 elevi (52%)	8 elevi (25%)
Nivelul scăzut	0 elevi (0 %)	0 elevi (0 %)

Au fost prelucrate și interpretate datele experimentale obținute în urma implementării anchetei „Aprecierea nivelului motivației școlare” de Лусканова Н.Г., care a scos în evidență următoarele rezultate: în grupul experimental au fost identificați având nivel foarte înalt al motivației școlare 6 elevi (19%), iar în grupul de control – 4 elevi (13%). În grupul experimental au fost identificați cu nivel înalt al motivației 12 elevi (38%), iar în grupul de control – 3 elevi (9%). Majoritatea elevilor din grupul experimental atestă nivel mediu de dezvoltare a motivației diagnosticat la 14 elevi (43%), fapt determinat și la majoritatea școlărilor mici care au format grupul de control – 20 elevi (65%). Diferențe semnificative atestă nivelul scăzut al motivației evidențiat la 4 elevi (13%) din grupul de control și lipsa respectivului nivel al motivației la elevii grupului experimental.

Tabelul 6. Rezultatele (nr., %)

obținute de elevii grupului experimental și de control privind nivelul final al motivației
(după Ancheta „Aprecierea nivelului motivației școlare” de Лысканова Н.Г.)

Nivelul motivației	Numărul de elevi / %	
	<i>Grupul de control</i>	<i>Grupul experimental</i>
Nivel foarte înalt	4 elevi (13%)	6 elevi (19%)
Nivel înalt	3 elevi (9%)	12 elevi (38%)
Nivel mediu	20 elevi (65%)	14 elevi (43%)
Nivelul scăzut	4 elevi (13%)	0 elevi (%)

Datele obținute în cadrul etapei de control a experimentului în urma aplicării Chestionarului Nr. 1 „Motivația pentru învățare” de D. Vintilescu au elucidat faptul că dețin nivel înalt al motivației pentru învățare 19 elevi (60%) din grupul experimental și 6 elevi (19%) din grupul de control. De asemenea, prelucrarea datelor a permis evidențierea a 22 de elevi (71%) din grupul de control și a 13 elevi (40%) din grupul experimental care au fost diagnosticați cu nivelul mediu de dezvoltare a motivației pentru învățare. Nivelul scăzut al motivației pentru învățare a fost desemnat doar la elevii grupului de control – 3 elevi (10%).

Tabelul 7. Rezultatele (nr., %)

obținute de elevii din grupul experimental și de control privind nivelul final al motivației pentru învățare (conform Chestionarului Nr. 1 „Motivația pentru învățare” de D. Vintilescu)

Nivelul motivației pentru învățare	Numărul de elevi / %	
	<i>Grupul de control</i>	<i>Grupul experimental</i>
Nivel înalt	6 elevi (19%)	19 elevi (60%)
Nivel mediu	22 elevi (71%)	13 elevi (40%)
Nivel scăzut	3 elevi (10%)	0 elevi (%)

Prelucrarea și interpretarea datelor experimentale obținute prin aplicarea Chestionarului Nr. 2 „Motivația pentru învățare” de D. Vintilescu a evidențiat nivelul înalt al motivației pentru învățare deținut de 6 elevi (19%) din grupul de control și 21 elevi (66%) din grupul experimental. Posedă nivel mediu al motivației pentru învățare 20 elevi (65%) din grupul de control și 11 elevi (34%) din grupul experimental. Nivelul scăzut al motivației pentru învățare se atestă doar la elevii grupului de control – 5 elevi (16%).

Tabelul 8. Rezultatele (nr., %)

atestate la elevii grupului experimental și de control privind nivelul final al motivației pentru învățare (conform Chestionarului Nr. 2 „Motivația pentru învățare” de D. Vintilescu)

Nivelul motivației pentru învățare	Numărul de elevi / %	
	<i>Grupul de control</i>	<i>Grupul experimental</i>
Nivel înalt	6 elevi (19%)	21 elevi (66%)
Nivel mediu	20 elevi (65%)	11 elevi (34%)
Nivel scăzut	5 elevi (16%)	0 elevi (%)

În concluzie, precizăm faptul că rezultatele atestate la etapa de control a experimentului psihopedagogic permit validarea Programului experimental axat pe dezvoltarea motivației pentru învățare a elevilor din învățământul primar.

Procesul de dezvoltare a motivației pentru învățare la elevii de vârstă școlară mică se derulează eficient în cazul implicării copiilor în cadrul unui Program de dezvoltare a motivației pentru învățare, în desfășurarea căruia se asigură corelația deplină dintre activitatea de dezvoltare și cea de evaluare psihologică, se pune accent pe ralierea intervențiilor psihopedagogice clasice și moderne la particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor.

Bibliografie:

1. NEACȘU, I. Metode și tehnici de învățare eficientă: fundamente și practici de succes. Iași: Polirom, 2015. 314 p. ISBN 978-973-46-5146-7.
2. PÂNIȘOARĂ, I.-O. Principiul motivației. In: Profesorul de succes: 59 de principii de pedagogie practică. Ed. a 2-a. Iași: Polirom, 2015, pp. 113-118. ISBN 978-973-46-5277-8.
3. ȘTEFAN, M. Lexicon pedagogic. București: Aramis Print, 2006. 383p. ISBN 973-679-303-6.